תשא

א. אין דער הייגטיקער סדרה [1] שטייט געשריבן דער ציווי אויף מאכן דעם כיור. וואס דערמיט איז דער כיור אפגעטיילט פון אלע אנדערע כלי המשכן, וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין די פריערדיקע צוויי סדרות [2] — הגם אז אויך דער כיור איז אן „עיקר בבנין הבית" [3], און בנוגע משיחה ב־שמן המשחה וועלט ער ווייטער אין דער סדרה געלעכנט צוזאמען מיט די אנדערע כלים און אויף זיי אלע צו־זאמען זאגט דער פסוק „והיו קודש קדשים" [4]. הייגט פארוואס שטייט דער ציווי עשיית הכיור, באזונדער פון די אנדערע כלים?

זאגן מפרשים [5], אז דאס איז דער־פאר וואס ער איז (ניט קיין ענין ל־עצמו, נאר) א הכנה צו „בבואם אל אהל מועד" און „בגשתם אל המזבח".

און אט דער חילוק צווישן דעם כיור און אלע אנדערע כלי המשכן קומט צום אויסדרוק (ניט בלויז אין דעם ארט פונעם ציווי על עשיית הכיור אין תורה, „ועשית כיור", נאר אויך) אין דעם ארט וואו דער כיור איז געשטאנען אין משכן:

דער ארט פון אלע כלי המשכן איז געווען אין אהל מועד. אויך דער מזבח הנחושת, וואס ער איז געווען אין חצר, איז ער אבער געשטאנען „פתח משכן אהל מועד" [6]. משא"כ דער כיור איז ניט געשטאנען בפתח המשכן נאר איז געווען אפגערוקט אין א זייט, ביז אז — „אין כיור לפני אהל מועד" [7] (וואס דערפאר האט מען געקענט צו אים צוגיין צוליב רחיצת ידים ורגלים, כאטש „בין האולם למזבח" האט מען (לכמה דיעות [8]) ניט געטארט ארייי־גיין פאר קידוש ידים ורגלים [9]).

ב. אט דער ענין, אז כיור איז א הכנה צו כללות עבודת המשכן, דריקט זיך אויס אויך אין דעם שיעור פון דער מאס פון כיור:

פון פסוק „ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו" [10] (וואו עס ווערן געלעכנט פיר מענטשן: „משה ואהרן תרין ובניו תרין" [11]) לערנט אפ די גמרא [12]: „כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו".

ולכאורה: משה האט זיך געדארפט וואשן פון כיור נאר אין די ימי המי־לואים (לויט דער דעה [13] אז דערנאך

---

1) ל, יז ואילך.

2) הטעם על זה שהציווי על מזה"פ הוא בפ' תצוה (ולא בפ' תרומה) — ראה רמב"ן וספורנו תצוה ל, א. אוה"ח תרומה כה, ט ד"ה ונראה.

3) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה־ו. ולהעיר מספהמ"צ שלו שרש יב. מ"ע כ.

4) ל, כט.

5) חזקוני וספורנו ל, יח.

6) פקודי מ — ו, כט.

7) רש"י פרשתנו ל, יח (מזבחים נט, רע"א). ולהעיר מראב"ע עה"פ.

8) כלים ספ"א. תוספתא שם (הובא ב־תוס' שבהערה הבאה וברא"ש כלים שם). פסקי תוס' תמיד סט"ו.

9) ראה תוד"ה הא' מני זבחים נח, ב.

10) פקודי מ, לא.

11) רש"י זבחים יט, ב. ואף שהיו גם נדב ואביהוא — ראה מפרשי הש"ס שם, תורה תמימה פקודי (מ, לא) ועוד.

12) זבחים שם. אבל ראה רמב"ם הל' ביאת מקדש (פ"ה הי"ג) ובנ"כ שם.

13) זבחים קב, א. וראה לעיל ע' 175 הערה 28.

לא שמש בכהונה), און שפּעטער איז דער כיור נוגע בלויז צו אהרן ובניו, איז פֿאַרוואָס זאָל דער כיור לדורות מוזן קענען האָלטן וואָסער פֿאַר פּיר מענטשן, אויך כנגד משה (און ווי געבראַכט די קשיא במפרשי הש"ס דאָרט)?

וי"ל דעם ביאור אין דעם[14]: די ימי המילואים זיינען געווען אַ הכנה צו דער כללות העבודה פון אהרן ובניו שפּעטער. און היות אַז אויך דער כיור איז ענינו הכנה לכללות העבודה, כנ"ל, דאַרף שיעורו דערי־ בער זיין "כדי לקדש ארבעה כהנים", ניט נאָר "כנגד אהרן ובניו", וואָס האָבן מקדש געווען פון כיור נאָך די ימי המילואים, נאָר אויך "כנגד משה", (אַלע[15] כהנים אין דער צייט פון חנו־ כת המשכן, אַלע) וואָס האָבן מקדש געווען פון אים אין די ימי המילואים, זמן ההכנה.

דערפון איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז כאָטש דער כיור איז געווען בלויז אַ הכנה לעבודה, איז אָבער אין אים געווען אַ מעלה מיוחדת, העכער פון די אַנ־ דערע כלי המשכן, וואָס מטעם דער מעלה איז דוקא אין אים געווען אַן ענין וואָס איז מרמז אויף משה"ן, וואָס ער איז דאָך העכער אויך פון אהרן. ויתרה מזו: אויף משה"ן צו־ זאַמען מיט אַלע כהנים וואָס זיינען דאָמאָלס געווען.

ג. אָט די צוויי קצוות פון דעם כיור

— אַז פון אין זייט איז ער בלויז אַ הכנה, און מאידך גיסא איז דוקא אין אים פֿאַראַן ענינו של משה (וכל הכהנים) בגלוי (וואָס דאָס איז ניטאָ אין די אַנדערע כלי המשכן) —

זיינען מרומז אויך אין די "מראות הצובאות", וואָס פון זיי איז דער כיור געמאַכט געווארן:

פון אין זייט, זיינען די מראות הצובאות אַ גאָר נידעריקער ענין, ביז אַז אפילו משה רבינו, חאָטש ער איז "אוהב ישראל"[16], האָט אין זיי מואס געווען "מפני שעשוים ליצר הרע" [און זיי ווערן ניט געראַטעוועט צווישן די אַלע נדבות המשכן פון פ' פקודי, זיי זיינען גאָר ניט אין כלל פון "פקודי המשכן"]; ואעפ"כ, איז דוקא אויף די "מראות הצובאות" האָט דער אויבערשטער גע־ זאָגט "אלו חביבין עלי מן הכל"[16*].

ד. דער ביאור אין דעם איז:

שוין געראַדט פיל מאָל[17], אַז דער חידוש פון "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[17*] באַשטייט אין דעם, אַז אידן זאָלן נעמען דברים גשמיים און פון זיי מאַכן אַ מקדש פאַר דעם אוי־ בערשטן, ביז אַז אין די (דרייצן[18] צי פופצן[19]) דברים גשמיים זאָל זיין "ושכנתי בתוכם", וואָס דורך דעם וועט

---

14) וראה כמה תירוצים: ברש"י, שיטה מקובצת וכו'.

15) למ"ד דלא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי (זבחים קא, ב). וכדעת רש"י בפי' עה"ת (פנחס כה, יג).

16) מנחות סה, א.

*16) רש"י ויקהל לח, ח. וראה גם תנחומא פקודי ט.

17) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג פ' תרו־ מה. ובכ"מ.

*17) תרומה כה, ח.

18) שהש"ר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א. תנחומא תרומה ה — הובא ברש"י ר"פ תרומה (וראה אוה"ת תרומה ע' א'שפג. א'שצ). ועוד.

19) בחיי תרומה כה, ז. כלי יקר שם, ג. וראה זהר שם קלה, א.

נשלם ווערן דער ענין פון „נתאוה[20] הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים".

און וויבאלד אז די כוונה פון „דירה בתחתונים" איז דאך ביז צום תחתון ביותר „שאין תחתון למטה ממנו"[21], האט דעריבער געדארפט זיין אין משכן אויך אן ענין פון „מראות הצובאות", וואס זיינען „עשויים ליצר הרע", בכדי אז אויך דער תחתון זאל ווערן א דירה לו ית'.

אבער פונדעסטוועגן האט משה מואס געווען אין דעם, ווארום משה „נתנבא בזה"[22], דאס מיינט, אז ביי אים איז געווען ראיית מהות אלקות, האט ער געוואלט אז דער גילוי פון „ושכנתי בתוכם" זאל זיין אין אופן פון ראיית המהות. און וויבאלד אז די זאכן וועלכע זיינען פארבונדן מיטן נה"ב און יצה"ר, אפילו לאחרי ווי זיי ווערן נתברר, זיינען מעלים ומסתיר אויף ראיית המהות

[וכידוע[23] בענין „אספקלריא שאינה מאירה" (א זכוכית מיט א כיסוי פון א „דבר דק וקלוש" — א שפיגל), וואס הגם אז דוקא דורך דער פארמיטלונג פון דעם צודעק וואס אויף איר, קען דער מענטש זען מאחוריו, וואס דורך אן „אספקלריא המאירה" קען מען עס ניט זען — איז אבער דאס געזעענע דורך אן אספקלריא שאינה מאירה ניט די זאך גופא, נאר א „דמות", אן „אפשפיגלונג" פון דער זאך.

ועד"ז איז אויך בנוגע דעם בירור פון נפש הבהמית: אע"פ אז דוקא דורכן בירור פון נה"ב (בחי' אספקלריא המאירה) ווערט נמשך אן אור חדש וואס איז העכער פון דעם אור הנמשך דורך מעשה המצות (בחי' אספקלריא המאירה), איז אבער דער אור ניט בגילוי כ"כ און ער איז מאיר בלויז אין אן אופן פון „דמות"],

האט דעריבער משה (וואס „נסתכל באספקלריא המאירה"[24]) ניט געוואלט אז אין משכן זאלן זיין די מראות הצובאות (בחינת אספקלריא שאינה מאירה[25]), בכדי אז דער „ושכנתי בתוכם" זאל זיין אין אן אופן פון „זה", גילוי המהות[26].

אי וואס די כוונה איז „דירה בתחתונים" — איז אבער לגבי מדריגת משה (וואס צו דער מדריגה האט ער געוואלט אויפהויבן אלע אידן), זיינען שוין אויך די אנדערע זאכן פון נדבת המשכן (ובפרט „נחושת"[27]) געגנג

---

20) תנחומא נשא טז. וראה לעיל ע' 17 הערה 42.

21) תניא פל"ו.

22) ספרי ורש"י ר"פ מטות. וראה רמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו ועוד). נסמן לעיל ע' 38 הערה 26). לקו"ת מטות פב, סע"א ואילך.

23) ראה בכ"ז תו"א לג, א-ב.

24) יבמות מט, ב. וראה לקו"ת (נצבים מז, ג. שמע"צ צב, ב. שה"ש כח, ב) שהו"ע אחד עם מה שנתנבא ב„זה".

25) בתו"א שם [הובא ונתבאר באוה"ת פרשתנו ס"ע א'תתקלט ואילך. ויקהל ע' ב'רכה ואילך], שמראות (הצובאות) ל' רבים קאי על ב' המראות — אספה"מ ואספשא"מ. אבל מזה שבפשטות, מראות הצובאות היו אספשא"מ, משמע שגם ברוחניות בחי' זו היא עיקר ענינם. וראה גם אוה"ת ויקהל שם (רס"ב): בחי' הראיני את מראיך דאו"ח נק' מראות הצובאות. וראה גם אוה"ת בא (נעתק בהערה הבאה).

26) ראה גם אוה"ת בא ס"ע שכט: ומשה רבינו ע"ה נסתכל באספקלריא המאירה . . וא"צ למראות הצובאות.

27) ראה לעיל ע' 158 ואילך.

„תחתון", דורך וועלכע עס וועט נשלם וועלן די כוונה פון „דירה בתחתונים" [28].

אויף דעם האָט אים דער אויבער־שטער געענטפערט, אַז אין משכן דאַרף מען האָבן אויך אַזאַ „תחתון" וואָס איז „עשוי ליצר הרע", ואדרבה [29]: וועק מען נוצט אויס דעם תחתון ב־יותר אויף צו אויפשטעלן „צבאות ה' " — ווי דורך די „מראות הצובאות", האָט מען אויפגעשטעלט „צבאות רבות במצרים" [15] — וואָס צבא וווייזט אויף דער עבודה פון „קבלת עול" [30], וואָס די עבודה איז מאיר בגילוי, דוקא וועק ס'איז דאָ יצר הרע וכו' און דאָס שטאַרקט מען זיך [31] אויף אים בדרך קבלת עול [32] — דאָס איז „חביבין עלי מן הכל".

ה. כשם ווי די „מראות הצובאות", כאָטש בגילוי זיינען זיי נידעריקער פון די נדבות המשכן (וכנ"ל ס"ג אַז זיי וועלן ניט גערעכנט צווישן די „פקודי המשכן"), זיינען זיי אָבער „חביבין מן הכל";

אַזוי איז אויך דער כיור (וואָס איז פון דעם געמאַכט געוואָרן): כאָטש ער איז בלויז אַ הכנה, וואָס מצד דעם איז ער בגלוי נידעריקער פון אַלע אַנדערע כלי המשכן (און דער ציווי פון עשיית כיור וועלט ניט גערעכנט צווישן די ציוויים אויף די אַנ־

---

28) ובדוגמת האופן ד„דירה בתחתונים" קודם (או באם לא הי') חטא עה"ד — שלא הי' שייך אז הענין „דעשוים ליצה"ר", שהרי לא ידעו כלל שיש בזה תאוה (תו"א ה, ריש ע"ד).

וע"פ הידוע שהענין ד„ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" הוא כפרה על חטא העגל (תנחומא תרומה ח) * שאז נתעוררה הזוה־מא דחטא עה"ד (זח"א נב, ב. וראה לעיל ע' 160 הערה 61) — י"ל, שמשה רצה שע־שיית המשכן תבטל לגמרי את הפגם שנעשה ע"י חטא העגל, ועד שיהיו ישראל במדריגה דקודם חטא עה"ד (וכמו במ"ת — שפסקה זוהמתן (שבת קמו, רע"א. זהר שם)), ולכן מאס בהמראות שעשויין ליצה"ר בחי' אספשא"מ (וראה זהר שם, שבשעת מ"ת כשפסקה זוהמתן „מתנהרין באספקלריא דנ־הרא", משא"כ אחר חטא העגל).

29) ראה בארוכה ד"ה באתי לגני תשל"א (סה"מ מלוקט ח"ה ע' קנד ואילך) בביאור העילוי ד„דירה בתחתונים" שע"י העבודה עכשיו (לאחרי החטא והתשובה) לגבי כמו שהי' קודם (או באם לא הי') חטא עה"ד.

---

*) ובפרט הכיור שענינו הי' „לרחוץ אותו ענין" (ש"ך עה"ת פרשתנו ל, יח), אלא שמשה רצה שרחיצת העון תהי' באופן שלא יהיו שייכים להזוהמא (וכמו „פסקה זוהמתן" בשעת מ"ת). וע"ז אמר לו הקב"ה שאמיתית העילוי הוא — הפיכת (היצה"ר ו)החטא עצמו לזכיות (ראה הערה הבאה והערה 33).

30) ראה המשך דיום ההילולא פ"י ואי־לך. וראה גם ד"ה בעצם היום הזה תש"א (נדפס בקונט' עז — בסמיכות להקונטרסים דהמשך הנ"ל).

ולהעיר מזה שבתחלת המאמר בעצם היום הנ"ל, מובאה הוכחה להפי' צבא מהכתוב „אשר צבאו פתח אהל מועד" שנאמר גבי מראות הצובאות. וראה הערה 32.

31) וגם הנחשת שבכיור רומז לענין התוקף — מצחך נחושה (ישעי' מח, ד), העבודה דעז כנמר (אוה"ת פרשתנו ע' א'תתקלח (בשוה"ג). ויקהל ע' ב'רכח).

32) ולהעיר, שגם הבאת מראות הצוב־אות לנדבת המשכן, הי' באופן דאתכפיא וקב"ע, וכלי רש"י (לח, ח) „ואף אותן לא עכבו". ובזה יומתק מה שהענין ד„צבא" נאמר (לא רק בענין המראות עצמם — „מראות הצובאות", אלא) גם גבי הבאת המראות לנדבת המשכן — „אשר צבאו פתח אהל מועד".

דערע כלי המשכן [33]),

אז אַבער די הכנה פון „ורחצו את ידיהם ואת רגליהם" — וואָס אַ איד וואַשט זיך אַפּ פון די ענינים הבלתי רצויים — איז אַט די רחיצה חביב ביי דעם אויבערשטן מער ווי די עבודה גופא וואָס ער טוט שפּעטער אויפן מזבח אַדער אין אהל מועד [34],

וויל דוקא אין דער רחיצה איז דאָ דער ענין פון „אתכפיא סט"א" — בדוגמת די „צבאות הוי' " (קבלת עול) וואָס קומט אַרויס דורך די „מראות הצובאות".

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס דוקא ביים כיור איז מרומז [35] אויך ענינו של משה (וכל הכהנים) [36] —

וויל דוקא אין דעם ענין פון אתכפיא וקב"ע וועט נתגלה די אמיתיות (ושלימותו בכל הפרטים — ד)ענין הביטול [37], ענינו של משה [38] (ובצירוף אהרן וכל הכהנים — דעבודתם ב־חשאי [39] — ביטול — ויבדל אהרן קד"ק [40] — דקאי על כל הכהנים).

(ממאמר ושיחת ש"פ ויקהל תשי"ט)

---

33) השייכות דכיור לפרשתנו דשמה (— תוכנה) תשא — י"ל, כי ענינו הוא העילוי ד„ושכנתי בתוכם" כמו שהוא לאחרי חטא העגל והתשובה ע"ז (ראה לעיל הערה 29).

34) ראה לעיל ע' 161 הערה 64. ולהעיר גם מהמשך וככה תרל"ז פט"ו, בענין המעלה שיש בדבר הגורם.

35) ראה גם אוה"ת ויקהל ס"ע ב'רכט, שהמים דכיור שייכים לבחי' „מן המים משיתיהו" דמשה.

36) ואף שבתחלה לא רצה משה לקבלן — הרי לאחרי שאמר לו הקב"ה „קבל" — ובפרט שביאר לו הטעם (ע"פ חכמה ושכל) ע"ז „כי אלו חביבין עלי מן הכל" — הרי זה נעשה ענינו של משה (ובדוגמת המבואר לעיל ע' 39 ואילך, שאחר שאמר הקב"ה „חבל על דאבדין כו'", נמשך במשה גם ענין זה — אף שלפנ"ז הקשה „למה הרעותה גו'"). וראה הערה הבאה.

37) ראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 73-74 ובהערות שם, שאמיתית מהות הביטול הוא בביטול היש דוקא. ע"ש בארוכות.

וי"ל, שע"י שמשה קיבל מהן את מראות הצובאות, נעשה בזה ב' המעלות (ע"ד המבואר בלקוטי שיחות שם ע' 75 ס"ז): המעלה דמהות הביטול שב„ביטול היש" ו„אתכפיא"; ושביטול זה יהי' בגילוי (לא כבביטול היש שהביטול אינו חודר בעצם המציאות, לפי שהיש מעלים ומסתיר).

38) ראה תו"א (צט, ג), שהביטול דמשה הוא בחי' מ"ה דמ"ה והביטול דאהרן ב"ן דמ"ה.

39) זח"ג לט, א. וראה ביאורי הזהר ר"פ ויצא. לקו"ת ואתחנן, ד"ה וידעת (השני) פ"ב. ושם ד"ה ושאבתם (השני) פ"א.

40) דה"א כג, יג.